



מערך היום הבינלאומי למאבק בגזענות

יסודי

AI, גזענות, שיוויון וחינוך בישראל

רקע:

יום ביעור האפליה הגזעית הבין-לאומי מצוין ברחבי העולם בכל שנה ב-21 במרץ. בתאריך זה בשנת 1960 אירע "טבח שרפווייל" בדרום אפריקה, בו נהרגו 69 בני אדם שהפגינו נגד חוקי האפרטהייד בידי המשטר הגזעני של דרום אפריקה. בעיירה שרפווייל התאספו אלפי שחורים למצעד מחאה נגד "חוקי המעבר" (Pass Laws), שהגבילו את חופש התנועה והעבודה של האזרחים הלא-לבנים, והמשטרה פתחה לעברם באש. משטר האפרטהייד בוטל רק ב-1990, בעקבות מחאות מבית ומחוץ.

בשנת 1966 עוגנה באו"ם האמנה הבין-לאומית בדבר ביעור כל צורות האפליה הגזעית, אשר אושררה על ידי ישראל בשנת 1979. האמנה קובעת כי כל המדינות החברות בה מתחייבות שלא לתת חסותן לאפליה גזעית נגד יחידים, קבוצות או מוסדות, וכן לנקוט בצעדים לחיסול האפליה הגזעית בכל מקום שהיא קיימת.

השנה ב-15.4.2026 מציינת מערכת החינוך את יום המאבק בגזענות תחת הכותרת: "AI, גזענות, הוגנות וחינוך בישראל".

עלינו המורים מוטלת המשימה להתמודד עם ביטויי גזענות העולים בכיתה, תוך נקיטת עמדה ברורה נגד גזענות כחלק מתפקידנו. עלינו לחנך את תלמידינו להקשבה, לדיאלוג, להכלה ולהבנת המציאות המורכבת בה אנו חיים נוכח השפעות המהפכה הטכנולוגית.



המטה לחינוך אזרחי ולחיים משותפים المقر للتربية المدنية وللحياة المشتركة

اليوم العالمي للقضاء على التمييز العنصري

- المرحلة الابتدائية

الذكاء الاصطناعي AI، العنصرية، المساواة، والتعليم في إسرائيل

خلفية:

يُحتفل باليوم الدولي للقضاء على التمييز العنصري في جميع أنحاء العالم في 21 مارس من كل عام.

في مثل هذا اليوم من عام 1960، وقعت "مذبحة شاربفيل" في جنوب أفريقيا، حيث قُتل 69 شخصًا كانوا يتظاهرون ضد قوانين الفصل العنصري على يد النظام العنصري في جنوب أفريقيا. في بلدة شاربفيل، تجمع آلاف السود في مسيرة احتجاجية ضد "قوانين المرور" (Pass Laws)، التي قيدت حرية تنقل وعمل المواطنين غير البيض، فأطلقت الشرطة النار عليهم. لم يُلغَ نظام الفصل العنصري إلا في عام 1990، بعد احتجاجات داخلية وخارجية.

في عام 1966، اعتمدت الأمم المتحدة الاتفاقية الدولية للقضاء على جميع أشكال التمييز العنصري، والتي صادقت عليها إسرائيل عام 1979. تنص الاتفاقية على أن تتعهد جميع الدول الأعضاء بعدم تشجيع التمييز العنصري ضد الأفراد أو الجماعات أو المؤسسات، واتخاذ خطوات للقضاء على التمييز العنصري أينما وُجد.

يحتفل قطاع التعليم هذا العام باليوم العالمي لمكافحة العنصرية تحت عنوان: "الذكاء الاصطناعي AI، العنصرية، العدالة، والتعليم في إسرائيل".

يقع على عاتقنا نحن المعلمين مسؤولية التعامل مع مظاهر العنصرية التي قد تظهر في الفصول الدراسية، مع اتخاذ موقف واضح ضد العنصرية كجزء من دورنا. يجب علينا غرس قيم الإنصات والحوار والشمولية في نفوس طلابنا، وفهم الواقع المعقد الذي نعيشه في ضوء آثار الثورة التكنولوجية.



המטה לחינוך אזרחי ולחיים משותפים المقر للتربية المدنية وللحياة المشتركة

כולנו שונים – כולנו שווים שכבה א-ב

קהל יעד:

א-ב

מוקד: זיהוי שונות וקבלה

משך:

שני שיעורים

מטרות:

1. התלמידים יכירו בכך שכל אדם שונה ומיוחד
2. פיתוח שיח רגשי של קבלה וכבוד
3. זיהוי רגשות של פגיעה והדרה

פעילות מקדימה:

קריאה מונחית של הספר: ["הילד עם הפרחים בשיער" – ספריית פיג'מה](#).
רקע: דויד הוא ילד עם פרחים בשיער, יום אחד עלי הכותרת שלו התחילו לנשור,
וחבר מנסה להחזיר את הפרחים לראשו ואת החיוך לפניו זהו סיפור על ייחודיות ורגישות
בהקשר של חברות עמוקה.

פתיחה:

לאחר הקריאה כדאי לשאול:

1. מי מספר לנו את הסיפור?
2. מה השתנה בהתנהגותו הרגילה של דויד?
3. ממה פחדו החברים כשדויד נותר ללא ענפים?
4. מדוע פתאום דויד חבש כובע?
5. כשהפרחים נושרים מראשו כולם מתרחקים ממנו, איך לדעתכם הוא הרגיש?
6. מה עשה החבר?
7. מדוע החבר המשיך לאסוף פרחי נייר גם אחרי שלדויד שוב צמחו פרחים על הראש?



כלנו مختلفون - כלנו متساوون

صفوف: الأول والثاني

المدة: درسين

المحور: تحديد التنوع والقبول

الأهداف

- سيدرك الطلاب أن كل شخص مختلف ومميز
- تنمية خطاب عاطفي قائم على القبول والاحترام
- تمييز وجود مشاعر الأذى والإقصاء

[https://www.pjisrael.org/book/hayeled im haprahim basear grade1 2/](https://www.pjisrael.org/book/hayeled%20im%20haprahim%20basear%20grade1)

نشاط تمهيدي: قراءة موجهة لكتاب: "הילד עם הפרחים בשיער" – ספריית פיג'מה.

"الفتى ذو الزهور في شعره" - مكتبة البيجاما.

- الخلفية: ديفيد فتى ذو شعر مزين بالزهور، وفي أحد الأيام بدأت بتلاته تتساقط، فحاول صديقه إعادة الزهور إلى رأسه ورسم الابتسامة على وجهه. هذه قصة عن التفرد والحساسية في سياق الصداقة العميقة.
- التمهيد:
- بعد القراءة، اسأل نفسك:
 - من يروي لنا هذه القصة؟
 - ما الذي تغير في سلوك ديفيد المعتاد؟
 - ممّ كان الأصدقاء يخشون عندما ترك ديفيد بلا أغصان؟
 - لماذا ارتدى ديفيد قبعة فجأة؟
 - عندما تساقطت الزهور من رأسه، ابتعد عنه الجميع، كيف تظن أنه شعر؟



המטה לחינוך אזרחי ולחיים משותפים المقر للتربية المدنية وللحياة المشتركة



○ ماذا فعل الصديق؟

○ لماذا استمر الصديق في جمع الزهور الورقية حتى بعد أن نمت الزهور على رأس ديفيد من جديد؟

פעילות:

בהשראת הסיפור תוכלו להקים בנק לרעיונות לעזרה לחברים.
רעיון למשחק: מחלקים את הכיתה לשניים ויושבים במעגל. במרכז המעגל יהיו פרחים (חיים או שנוצרו מנייר). הילד הראשון לוקח פרח ומעניק לחבר ואומר עליו מילה טובה. החבר שקיבל לוקח פרח ועושה את אותו דבר לחבר אחר.
ניתן לשאול איך ההרגשה כשרואים אותנו ומעניקים לנו פרח?

סיכום:

כל אחד ואחת מאיתנו הוא פרח ייחודי ומיוחד במינו- מדגיש את השונות בינינו אבל כולנו חלק ממשפחת הפרחים- כולנו שווים כבני אדם בזכויות שלנו ובכבוד שמגיע לנו.

נشاط صفي:

استلهامًا من القصة، يمكنك إنشاء مجموعة من الأفكار لمساعدة الأصدقاء.

فكرة للعبة: قسّم الصف إلى مجموعتين واجلسوا في دائرة. ضعوا في وسط الدائرة زهورًا (حقيقية أو ورقية).

يأخذ الطفل الأول زهرة ويعطيها لصديقه ويقول كلمة طيبة عنها. ثم يأخذ الصديق الذي تلقى الزهرة زهرة ويفعل الشيء نفسه مع صديق آخر.

يمكنكم أن تسألوا: ما هو شعورنا عندما يرانا أحدهم ويعطينا زهرة؟

ملخص:

كل واحد منا زهرة فريدة من نوعها - مما يبرز الاختلافات بيننا، لكننا جميعًا جزء من عائلة الزهور - نحن جميعًا متساوون كبشر في حقوقنا والاحترام الذي نستحقه.



המטה לחינוך אזרחי ולחיים משותפים المقر للتربية المدنية وللحياة المشتركة

מילים ומעשים יכולים לפגוע שכבה ג'-ו'

קהל יעד:

ג'-ו'

מוקד: זיהוי גזענות סמויה ופוגענות מילולית

משך:

משך: 45–60 דקות

מטרות:

1. זיהוי אמירות פוגעניות וגזעניות
2. הבנת ההשפעה של מילים על האחר
3. תרגול שיח מכבד

الكلمات والأفعال قد تؤذي

الصف : الثالث – السادس

المحور: تحديد العنصرية الخفية والتحرش اللفظي

المدة: 45-60 دقيقة

الأهداف:

- تحديد العبارات المسيئة والعنصرية
- فهم تأثير الكلمات على الآخرين
- ممارسة الحوار المحترم



המטה לחינוך אזרחי ולחיים משותפים المقر للتربية المدنية وللحياة المشتركة



פתיחה (10 דק')

המורה תציג בפני הכיתה משפטים מכלילים, דעות קדומות, אמרות מפלות.

הצגת משפטים (על הלוח) :

"אתה כזה..."

"כולם כמוכם..."

"אצלכם תמיד..."

"אתה תמיד..."

שאלות :

כיצד אתם מרגישים כאשר פונים אליכם באופן זה?

למה זה לא הוגן להכליל את המעשים או ההתנהגויות?

המורה תציג בפני הכיתה משפטים מכלילים, דעות קדומות, אמירות מפלות.

افتتاحية (١٠ دقائق):

سيعرض المعلم على الصف جملاً تعميمية، وتحيزات، وعبارات تمييزية.

عرض الجمل (على اللوح):

● "أنت هكذا..."

● "الجميع مثلكم..."

● "معكم، الأمر دائماً..."

● "أنتم دائماً..."

أسئلة:

● ما هو شعورك عندما تُخاطب بهذه الطريقة؟

● لماذا يُعدّ تعميم الأفعال أو السلوكيات أمراً غير عادل؟

سيعرض المعلم على الصف جملاً تعميمية، وتحيزات، وعبارات تمييزية.



המטה לחינוך אזרחי ולחיים משותפים المقر للتربية المدنية وللحياة المشتركة

פעילות (25 דק')

משחק תפקידים בקבוצות קטנות:

מקבלים סיטואציה (בהפסקה / בקבוצה / בכיתה)

דנים עליה בעזרת השאלות המכוונות מתחת לטקסט

התלמידים ימחיזו מצבים שיש בהם תגובה פוגענית ותגובה מכבדת

בדף הבא ראו סיטואציות

נشاط (25 دقيقة)

לعب الأدوار في مجموعات صغيرة:

• يُعرض علينا موقف (أثناء الاستراحة / في مجموعة / في الصف)

• نناقشه باستخدام الأسئلة الواردة أسفل النص

• يُحاكي الطلاب مواقف تتضمن ردود فعل مسيئة وأخرى محترمة.

انظر المواقف في الصفحة التالية.

סיפור מקרה: "הוא לא משלנו"

בהפסקה, קבוצת תלמידים משחקת כדורגל. תלמיד חדש, שרק הגיע ומשתייך לקבוצה אחרת

בחברה הישראלית, מבקש להצטרף למשחק.

התלמידים התבוננו זה בזה ואחד הילדים אמר לו: "לא אתה לא משלנו".

שוחחו ביניכם:

איך, לדעתכם, הרגיש התלמיד החדש?

מה היו, לדעתכם, הסיבות שהובילו את הילד לומר המשפט "לא, אתה לא משלנו"?

האם אתם הייתם נפגעים מאמירה כזו?

כיצד הייתם מרגישים במקומו?

قصة عن حالة: "هو ليس منا"

خلال الاستراحة، كانت مجموعة من الطلاب تلعب كرة القدم. طالب جديد، وصل حديثاً وينتمي إلى فئة مختلفة في المجتمع الإسرائيلي،

طلب الانضمام إلى اللعبة.

نظر الطلاب إلى بعضهم البعض، وقال له أحدهم: "لا، أنت لست منا".



המטה לחינוך אזרחי ולחיים משותפים المقر للتربية المدنية وللحياة المشتركة

ناقشوا فيما بينكم:

كيف تعتقدون أن الطالب الجديد شعر؟

ما هي، برأيكم، الأسباب التي دفعت الطالب لقول عبارة "لا، أنت لست منا"؟

هل كنتم ستشعرون بالإهانة من مثل هذا الكلام؟

كيف كنتم ستشعرون لو كنتم مكانه؟

סיפור מקרה: סיפור החג

במהלך השיח הכיתתי, תלמידי הכיתה שיתפו בחוויות החג. חברה בכיתה שמאמינה בדת אחרת שיתפה בחוויות החג במשפחתה. תלמידי הכיתה הגיבו בחוסר סובלנות ואמפתיה לחוויות החג שלה.

שוחחו ביניכם:

האם, לדעתכם, תגובתם של חברי הכיתה מעידה על חוסר כבוד לתרבות האחרת? כיצד היו צריכים תלמידי הכיתה להגיב, לדעתכם? איך, לדעתכם, אפשר לתת הרגשה טובה גם לחברה בכיתה שאינה מאותה דת?

قصة عن حالة: قصة العيد

خلال مناقشة صفية، شارك الطلاب تجاربهم في العطلات. وشاركت إحدى زميلاتهم، التي تؤمن بدين مختلف، تجارب عائلتها في العطلة. تفاوتت ردود فعل الطلاب بين التعصب والتعاطف.

ناقشوا فيما بينكم:

هل تعتقدون أن رد فعل زميلتكم يدل على عدم احترامها للثقافة الأخرى؟

كيف كان ينبغي على الطلاب، برأيكم، أن يتصرفوا؟

كيف ترون أنه من الممكن جعل زميل لا يشارككم نفس الدين يشعر بالراحة؟

סיפור מקרה: צחוק בכיתה

בשיעור שפה, התבקשה תלמידה עולה חדשה לקרוא קטע בקול רם. לתלמידה מבטא שונה, ושאר התלמידים צחקו על כך.

דונו ביניכם:



המטה לחינוך אזרחי ולחיים משותפים المقر للتربية المدنية وللحياة المشتركة

אפשרויות נוספות

יצירת "מילון כיתתי למילים בונות", שיונח במקום מרכזי לשימוש כולם.
במקום לפגוע – איך אומרים אחרת בצורה מכבדת
אפשרות נוספת:

משימת יישום

המורה תסביר מה זאת אמנה, ותבקש הצעות לכללי התנהגות שימנעו פגיעה וגזענות.

1. כללים

2. התחייבות אישית על ידי חתימה של כל אחד מהתלמידים

סיכום (10 דק')

מעגל שיתוף:

"אני מתחייבת/ל... " כדי שבכיתה שלנו ינהגו ב.....

מומלץ לתלות את האמנה בכיתה.

אפשר גם ליצור אמנה דיגיטאלית.

המורה תדגיש, שתופעת הגזענות היא באחריותנו ובידינו לצמצם אותה.

خيارات إضافية

إنشاء "قاموس صفي للكلمات البناءة"، يُوضع في مكان مركزي ليستخدمه الجميع.

• بدلاً من الإيذاء - كيفية التعبير عن رأي آخر باحترام

خيار آخر:

مهمة تطبيقية

يشرح المعلم مفهوم "الاتفاقية"، ويطلب اقتراحات لقواعد سلوك تمنع الإيذاء والعنصرية.

• القواعد

• التزام شخصي بتوقيع كل طالب

ملخص (١٠ دقائق)

حلقة النقاش:

• أتعهد ب... حتى يتصرف صفنا على النحو التالي...



למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – תחומי בחירה ורב תחומי

המטה לחינוך אזרחי ולחיים משותפים المقر للتربية المدنية وللحياة المشتركة



يُنصح بتعليق الميثاق في الصف.

يمكنكم أيضًا إنشاء ميثاق إلكتروني.

سيؤكد المعلم أن ظاهرة العنصرية مسؤوليتنا جميعًا، وأن الحد منها بأيدينا.